

SAKİNAMELER VE KAFZADE FAİZİ'NİN SAKİNAMESİ

Ali Osman COŞKUN

Sâkinâme; içki meclisini, içkiyi (şarabı), içki dağıtan veya su güzeli (sâkiyi), hânende (okuyucu) ve sâzende (çalgıcı)leri, meclis eğlenceleri, meclisin örf ve âdetlerini mecazlı ya da gerçek olarak anlatan manzum eserdir.

Sâkinâmelerin ilk örneklerini Arap edebiyatında görmekteyiz. Arap edebiyatında sâkiyi ve şarabı öven şiirlere "hamriyye" denilmektedir. İslam ve içki meclisinden, sarhoşluktan bahseden bu şiirlerin başlangıcı "Câhilî devrine kadar iner. Trab b. Abdülbekr (öl.560), Antere b.Şeddâd (?), A. el-Ekber (öl.629), Cebid b.Râbia (öl.661)... gibi şairleri zikredebiliriz. İslamiyetten sonra, özellikle Emevîler ve Abbasîler zamanında hamri türünde önemli eserler verilmiştir. Yalnız, Arap edebiyatında gerçekte anlamda "sâkinâme" örneğini Şemseddin Muhammed en-Navecî (öl.1450) "*Hilbetü'l-Kümevî*" adlı eseriyle vermiştir.

Arap edebiyatı şairlerinden etkilenen İran edebiyatı şairleri şarapla ilgili şiirler yazmışlardır. Denilebilir ki, gerçek sâkinâ özelliklerini kazanmış eserler İran edebiyatında ortaya çıkmış ve bu konuda "*Sâkinâme*" adıyla işlenmeğe başlamıştır. İran edebiyatının ilk sâkinâ örneklerini de Nizâmî (öl.1214), Hüsrev-i Dihlevî (öl.1325) vermiştir. Nizâmî'nin *İskendernâme*'sinin sonlarında bir kaç beyitin bulunması karşılık, Dihlevî'nin 102 beyitlik mesnevi tarzında sâkinâmesi vardır. İran edebiyatının diğer sâkinâme yazar şairlerini de şöyle sıralayabiliriz: Hâfız-ı Kirmanî (öl.1492) 85 beyit, Hâfız-ı Şirâzî (öl.1390) 147 beyit, Câmî (öl.1492) 116 beyit, Hatifi (öl.1521) 28 beyit.

XVII. yüzyılda yaşamış olan İran edebiyatı şairlerinden Zuhurî

(öl.1615) 804 beyitle sâkinâmenin en meşhur örneğini vermiştir.¹

"*Alemnümâ, sahbânâme, işretnâme*" adlarıyla da bilinen sâkinâme türü, bizim klasik edebiyatımıza İran edebiyatı yoluyla girmiştir. Sâkinâme türünün daha çok mesnevî nazım biçimiyle kaleme alındığı görülür. Yalnız terkîb-i bend, tercî-i bend ve kaside nazım şeklini kullanan şairlerimiz de vardır. Sâkinâmeler müstakil bir şekilde yazıldığı gibi, divanlar içinde bir kaç beyit ya da bende yazılmış olanlara da rastlamak mümkündür. Bazı mesnevîlerin içinde de sâkinâmelerin yer aldığı görülmektedir.

Hiç şüphe yok ki, Türk edebiyatında sâkinâme türü XVII. yüzyılda altın çağını yaşamıştır. Çünkü bu yüzyılda çeşitli nazım biçimiyle yazılmış sayısı hayli fazla sâkinâme örneği vardır. Fakat ilk sâkinâme örneğini XVI. yüzyılda Revânî (öl.1524)'de görmekteyiz. Revânî'nin 557 beyitlik mesnevî biçiminde yazılan sâkinâmesi "*İşretnâme*" adıyla bilinir.² Latîfî, Tezkiresine aldığı Revânî'den ve *İşretnâme*'sinden sitayişle bahseder.³

Mesnevî nazım biçimiyle Fuzulî'nin (öl.1556) *Heft Cam*'ı tasavvufî olup 327 beyittir ve Farsça yazılmıştır.⁴ Taçlıcalı Yahya'nın (öl.1582) da 48 beyitlik bir sâkinâmesi vardır.⁵ Bursalı Cinânî (öl.1595) *Cilâü'l-Kulûb* adlı mesnevisinin içinde her hikâyeden sonra üç veya dört beyitlik "sâkinâme-i meclis" başlığıyla toplam 54 beyite yer vermiştir.⁶ Şeyh Mehmed Allame Efendi'nin (öl.1634) bir mecmuada rastladığımız mesnevi tarzında ve 110 beyitlik sufîyâne sâkinâmesi vardır.⁷ Aynı mecmuada Kalkandelenli Fakîrî'nin (öl.?) 113 beyitlik bir sâkinâmesi bulunmaktadır.⁸ Azmizâde Hâletî'nin (öl.1630) 476 beyitlik sâkinâmesi de tasavvufî niteliktedir. Riyâzî'nin (öl.1644) sâkinâmesi de 1053 beyittir. Sâbûhî Dede'nin (öl.1647) eseri 109 beyitten müteşekkildir. Şeyhülislam Bahâî'nin

¹ İskender Pala; *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, C.I-II, Akçağ Yay., Ankara 1989, s.421-423; Ayrıca ansiklopedik bilgiler için bkz. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.7, Dergah Yay., İstanbul 1990, s.433-437.

² A.Sırrı Levend; *Türk Edebiyatı Tarihi*, C.I, Giriş, Ankara 1973, s.161.

³ Latîfî Tezkiresi, Haz. Mustafa İsen, kültür Bak. 1000 Temel Eser, Ankara 1990, s.372.

⁴ Haluk İpekten; *Fuzulî, Hayatı, Edebî Kişiliği Eserleri ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Sevinç Mat. Ankara 1973, s.47.

⁵ Taşlıcalı Yahya Bey için bkz. *Yahya Bey Divanından Örnekler*, Haz. Mehmed Çavuşoğlu, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ankara 1983.

⁶ Mustafa Özkan; *Cinânî, Cilâü'l-Kulûb* (Giriş-İnceleme-Metin-İndeks), İstanbul 1990, s.81-259; Cihan Okuyucu; *Cinânî, Hayatı Eserleri Divanın Tenkidli Metni*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1994.

⁷ *Yazma Mecmua*, İstanbul Üni. Ktb. TY.4097/8 yk.7b-8a.

⁸ a.y. yk.5b-6a

(öl.1654) 84 beyitlik tasavvufî eseri, Şeyhülislam Yahya'nın (öl.1644) 77 beyitlik sâkinâmesi, Rüşdî'nin (öl.1703) 263 beyitlik sâkinâmesi, Cem'i Mehmed'in (öl.1659) 90 beyitlik eseri, Tıflî'nin (i659) 108 beyitlik sâkinâmesi, Taybî'nin (öl.1680) 66 beyitlik Farsça eseri, bu yüzyılın diğer örnekleridir.⁹ Mesnevi biçiminde sâkinâme yazan XVII.yüzyıl şairlerinden Nev'izâde Atayî'nin (öl.1635) ayrı bir yerinin olduğunu belirtmeden geçemeyiz. Çünkü 1583 beyitlik sâkinâmesi Türk edebiyatında bu sahanın en başarılı örneği olarak bilinir.¹⁰

Terkîb-i bend, tercî-i bend ve kaside nazım biçimiyle sâkinâme yazan şairlerimizden de bazılarının adlarını burada kaydedelim: Nef'inin (öl.1635) Türkçe ve Farsça iki sâkinâmesi vardır. Kelîm-i Eyyübî'nin (öl.1687) 7 bendli sâkinâmesi, İşretî'nin (öl.1566) 5 bendlik, Bursalı İsmail Beliğ'in (öl.1729) 13 bendlik, Fehîm-i Kadîm'in (öl.1648) kaside biçiminde 65 beyitlik fahriyesi, Keçecizâde İzzet Molla'nın (öl.1829) 54 beyitlik kasidesi ve Namık Kemal'in (öl.1888) 48 beyitlik kasidesi bu türün diğer örnekleridir.¹¹

Sâkinâmelerde, genellikle sâkiden, içkiden, içkinin çeşitlerinden, meclisten, kadehten, sürahiden, şarap küpünden, meyhaneden, meyhaneciden, şarkıdan, çalgıcıdan, sazdan, geceden, sabahtan, meclisi aydınlatan mumdan, keyif verici olan afyon ve benzerlerinden, bahar, hazan ve kış mevsimlerinden bahsedilerek aşk ve içki meclisine ait ne varsa bunların hepsinden söz edilir.

Sâkinâmelerin çoğunun tasavvufî nitelikte olduğunu biliyoruz. Buradaki terimler klasik anlamından ziyade mecazî anlamı yansıtmaktadırlar: Sâkî "mürşîd", şarap "ilahî aşk", meyhane "tekke-dergâh", âşık "Allahın güzelliğine tutkun olan", mâşuk "Allah", kadeh ve sürahi de "âşığım kalbi"dir.

XVII. yüzyıl şairlerinden Kafzâde Fâ'izî'nin (öl.1622) sâkinâmesi de terkîb-i bend nazım şekliyle yazılmıştır. 24 bend ve 168 beyitten meydana gelen bu sâkinâmenin ilk bendi 8 ve son bendi de 6 beyittir. Diğerleri 7'şer beyitten ibarettir. Eser Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün vezniyle yazılmıştır.

⁹ Geniş bilgi için bkz. *Türk Dünyası El Kitabı*, C.III, Türk Kültürü Araştırma Enst. yay., Ankara 1992, s.172 vd.

¹⁰ Geniş bilgi için bkz. Turgut Karacan; *Nev'izâde Atayî, Heft-Hân Mesnevisi* (İnceleme-Metin), Sevinç Matb., Ankara 1974.

¹¹ *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.7, s.422-427.

Yalnız bu vezne has bir özellik vardır. Bazen 3. ve 4. açık hecelerin bir kapalı heceye dönüşmesiyle yer yer Mef'ülün Fâ'ilün Fe'ülün biçiminde kullanılmıştır. Kısaca "sekt-i melîh" yapılmıştır.

Eserin şimdilik bilinen üç nüshası vardır. her üç nüsha da İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bulunmaktadır ve TY. 469/5, TY.5556 ve TY. 4097/8 numaralarda kayıtlıdır. Kaşılaştırmalı metni meydana getirirken farklılıkları, sadece bend numarasını vererek dipnotta belirttik ve sırasıyla nüshaları TY.469/5 (Ü1), TY.5556 (Ü2) ve TY.4097/8 de kayıtlı bulunan mecmuayı da (Ü3) kısaltmalarıyla gösterdik.

Netice olarak sâkinâmeler Divan edebiyatımızdaki şairlerimizin birçoğunun hayatı değerlendirme ve yaşama tarzında bilgi vermesi bakımından da ayrıca dikkate değer eserlerdir. İçki meclislerinin âdâb ve erkânını, musikî aletlerinin ve içki meclisinin havasını, içki sofrasında bulunan mezeleri, yemekleri vs. konu alması bakımından sâkinâmeleri folklorik açıdan önemli saymak gerekir. Ayrıca sâkinâmeler; devrin ahlâk telakkilerini, değer yargılarını, zevklerini ve hangi devirde yazılmışsa o devrin insanının hayatı yorumlayış tarzını anlatması yönünden de önemli eserlerdir.

SAKİNAME-İ MERHUM KAFZADE FAİZİ EFENDİ RAHMETULLAHİ ALEYH*

1

Sâkî ko tegafül ü gurûrî
Kıl tesliye cân-ı nâ-sabûrî
İsi gibi ehl-i derde yâr ol
Merhem--zen-i sîne-i figâr ol
Ey gülbin-i nâz serkeş olma
Erbâb-ı niyâza âteş olma
Dil şû'le-i aşka müşt-i hasdur
Besdür bu kadar itâb besdür
Sun destime câm-ı erguvânı
İstignânun da var zamânı
Tîg-i gam-ı dehr geçdi câna
Sür'at kıl o dârû-yı revâna
Söhrâb misâl kalmasun cân
Pür-hasret u ârzû-yı dermân

*Sâkî gele ey bahâr-ı ümmîd
Ey revnak-ı rûzgâr-ı ümmîd*

2

*Genc-i tarabun zekâtı yok mı
Bir cur'aya lutfun olsa çok mı
Hâhiş-ger-i lutfu rûy dürme
Muhtâcun isek de hor görme
Ehl-i kereme niyâz yokdur
Hâtem-menişânda nâz yokdur
Dil-rîş ü figârdur bilürsin
Cân haste vü zârdur bilürsin
İrmezse eger nevâlesinden
Yâ'ni bir iki piyâlesinden
Keş-i elemüm tebâh idersin
Mahsûl-i ümîdim âh idersin
Sâkî kanı ol mey-i güher-sân
Sermâye-dih-i mu'âmil-i kân*

3

*Ol mey ki cihâna salsa pertev
Gevher-kede ola âlem-i cev
Ol mey ki firîb-kâr-ı gamdur
Şûr-efgen-i rûzgâr-ı gamdur
Ol mey ki tilâ--ger-i cenândur
Azîn-bend-i dükân-ı cândur
Ol mey ki salarsa âteşe tâb
Dûdın ide neyyîr-i cihân-tâb
Ol mey ki derûnî kılta pür-lem'
Her mûy bedende ola bir şem'
Ter eyle ol âbile dehânım
Kim gamla dehâna geldi cânım
Sâkî kanı ol şarâb-ı rûşen
Meşşâte-i rûh u gâze-i ten¹²*

4

*Ol bâde ki itse fitne-sâzı
Lâzım bile çarh-ı dîn niyâzı
Ol bâde ki salsa şûr u gavgâ
Gerdûn ola âciz-i mudârâ
Ol bâde ki andan içse bir dem
Nâz ide neşâta ehl-i mâtem
Ol bâde ki olsa cür'a-hârı
Mecnûn'a düşe ümîd-vârı
Ol bâde ki cevher-i ferahdur*

Ol bâde ki rûh-ı mustalahdur
 Bezm ehlin o meyle neşve-dâr it
 Gülşenine şevki rûh-ı zâr it
 Sâkî kanı ol piyâle-i hâs
 Lâ-havle riyâ vü hırz-ı ihlâs

5

Ol câm ki itse rehşâ-sâzı
 Sad hırka-i zerk ola namâzı
 Ol câm ki içse bir riyâkâr
 İhlâs ola evvelin-i âsâr
 Ol câm ki içse şeyh-i âlûs
 Hengâm-ı riyâyâ diye efsûs
 Ol câm ki olsa aks-i endâz
 Sengin biline dilindeki râz
 Ol câm ki içse anı fi'l-hâl
 Müstagni-i nâtika ola lâl
 O sâgar-ı âteşini gezdür
 Ol micmer-i anberîni gezdür
 Sâkî turacak zamân degildür
 Ahvâl-i cihân iyân degildür¹³

6

Aldanma firîb-i rûzgâra
 Turmaz bu sipihir bir karâra
 Cem gibi hezâr-sâde levha
 Bu Zâl-i zamâne kıldı nevha
 Keyhüsrev'i nâ-bedîd kıldı
 Câhın haber ü şinîd kıldı
 Efrîdûn'un geçüp zamânı
 Şûm oldı Direfş-i Kâviyânî
 Ol müddet-i câhi çarh-muhattâl
 İtdi dem-i vâ-pesinde icmâl
 Sür bâdeyi geçmedin bu fursat
 Kim etmededür zamâne sür'at
 Sâkî bilürin penâh-ı dilsin
 Evzâ'-i sipihre münfâ'ilsin¹⁴

7

Ehl-i dili zâr istemezsin
 Efkâr-ı humâr istemezsin
 Ger sana kalaydı dâd iderdün
 Halkı keremünle şâd iderdün

Yok sende kusûr ey perî-zâd
 Olsun göreyin bu devr-i berbâd
 Amma degiliz bununla nevmîd
 Ey mihr-i fûrûgnâk-i hûrşîd
 Sen şânına lâyık eyle himmet
 Gerdûn nedür ide sana cür'et
 Sun destime câm-ı dil-güşâyı
 Görsün nic'olur hilaf-râyı
 Hengâm-ı bahâr irdi sâkî
 Mâh-ı âzer girdi sâkî¹⁵

8

Nevrûzdur eyle ayşa bünyâd
 Rûh-ı Cem'i kıl zamanıdır şâd
 Yârân müterakkıb-ı cemâlün
 Vir hükmini ibtidâ-yı sâlün
 Girmez ele her zamân bu demler
 Sanma kala câvidân bu demler
 Gûş it beni her zamân bir olmaz
 Nevrûzla mihricân bir olmaz
 Çok devr ide çarh-ı tâb-ı sâmân
 Bir yire gelince bilne yârân
 Heyhât hilâf-râyı gerdûn
 Amizîş ide iki ciger-hûn
 Sâkî ko zamâne i'timâdı
 Kur Cem gibi sen de çeşm-i şâdî¹⁶

9

Zâl-i felek âfet-i keremdür
 Hûndâr-ı sad-Erdşîr ü Cemdür
 kanûn-ı sitem be-sâz-ı terdür
 Fursat didüğün dem-i seherdür
 Efsûs umar ol nesîm-i nâfî
 Bir gaflet-i yek-dem ile zâyi'
 Cem fursatı fevte nâdim olmuş
 Son demde gözi bu gamla tolmuş
 Fevt itdügi demleri idüp yâd
 Hâk içre idermiş âh u feryâd
 Ma'lûmı olaydı çarh-ı kîn-tûz
 Her rûz iderdi çeşn-i nevrûz
 Sâkî sun o câm-ı ergüvânı
 Yok hükmüne koyalım cihânı

¹⁵ 7, hûrşîd:câvid Ü1, Ü3

¹⁶ 8

Tâ key gam-ı sûg-vâri-i Cem
 Efsûs-geri-i Zâl u Rüstem
 Tâ key sühan-ı Key ü Siyâvuş
 Kendi gamımızla idelim cûş
 Anlar nice kâma urdılar dest
 Gâfildi dahi sipihr-i bed-mest
 Ays u deme eyleyüp salâyı
 Vaktine düşürdiler safâyı
 Sen kendüne agla ey dil-i zâr
 Kim oldu der-i neşât-ı divâr
 Bir vaktde itdün ayşa âheng
 Kim başına oldu âsumân teng
 Sâkî kanı ol zülâl-i sâfi
 Özr-i felege kıla telâfi

11

Hâl-i felege nezâre-senc ol
 Nakd-i tarâb u safâya genc ol
 Gerdûn yine kıldı çevre âheng
 Gâyetle sıkıldı hâtır-ı teng
 Sun destime câm-ı hoş-güvârı
 Çarh eylemedin gülû-feşârı
 Fursat ki hümâ-yi tîz-perdür
 İrmek ana bir dahi hünerdür
 Her kim dür-i fursatı güm itdi
 Bulmaz aramakla anı gitdi
 Virmez bilürin zamâna fursat
 Senden de gerek velik himmet
 Sâkî bir ayaga çâre yok mı
 Ter-tîb-i dimaga çâre yok mı¹⁷

12

Efkâr-ı dimâgım itdi ta'tîl
 Cevherle mizâcım eyle ta'dîl
 Gamla sehere çıkar çerâgım
 Ey döydi bu vakte dek dimâgım
 Her mertebe saht-ı cân isem de
 Farz eyle ki kahraman isem de
 Tîg-i gama tayanur mı sîne
 Pûlâda döyür mi âb-gîne
 Olsan ne kadar metîn çü dîvâr
 Seyl-i gam ider derûnuna kâr
 Pûlâddan olsa resm-i cismün
 Jengâr-ı sitem bozar tılsımın
 Sâkî kanı dest-gâh-ı Cemşid

¹⁷ 11, felefe : felegi Ü2; 3.beyit Ü2'de yok. dimaga : bâga Ü1

Ol cümle-i mülk ü câh-ı Cemşid¹⁸

13

*Ol câm ki şeb-çerâg-ı cândır
Ehl-i gama Hâtem-i emândır
Bezl eyle o sikke-i revânı
Vir âleme revnâk-ı kiyânı
Görsün ne'olur şehân-ı âlem
İstihkâm-ı kavâ'id-i Cem
Gencîne-i jerf-i Cem elünde
Etsen ne kadar kerem elünde
Sürhun o hazinenün nisâr it
Lütfunla cihânı kâm-kâr it
Hâtem geçinen nevâle-pîçân
Görsün nic'olur sehâvet-i şân
Sâkî kanı ol silâh-ı merdî
Kim ceşş-i gamun görüldi gerdi*

14

*Nîreng-i âdûdan ihhtirâz it
Câdû-yı meyi tılsım-sâz it
Söhrâb'a yetişse ger o tiryâk
Olurdu rûfû-ger-i dil-i çâk
Ol cevheri vir ki eyliye celb
Bu cân-ı za'ife kuvvet-i kalb
Çok uydı ulaşdı cevr-i devrân
Mânend-i sipâh-ı şâh-ı Tûrân
Demdür ki ide dil-i yegâne
Bir kez dahi ceng-i Rüstemâne
İn-şâ'-Allah virüp cevâbın
Bu defa temâm alur hisâbın
Sâkî vir o hâsıl-ı neşâtı
Her katresi tuhm-ı inbisâtı¹⁹*

15

*Bârî hele olmıyam teng-zâd
Kim itdi ihâta ceşş-i bî-dâd
Zîrâ ki hisâri-i cihânuz
Mahsûr-ı sipâh-ı bî-emânuz
Ol ceşş ile yok masâfa çâre
Lâzım gelür ilticâ hisâre
Olsam n'ola mübtelâ-yı hammâr
Ugrın yola oldı münhasır kâr
Kesdi suyumuz adû-yı pür-kîn*

¹⁸ 12, derûnuna : derûnuma Ü1; mülk ü : mülk-i Ü2; câh : gâh Ü2

¹⁹ 14, alur : olur Ü1

Aksun demidür o cüy-i rengin
 Nâsîh çeküp o şevkile dem
 Allah yekedür ola terânem
 Sâkî getür ol şarâb-ı sâfî
 Kûteh-gin-i türrehât u lâfî²⁰

16

Ol bâdeyi sun ki içse Cemşid
 Çün hızır ola nâ-bedîd-i câvid
 Feyz eylese bir piyâle ol hum
 Hürşid ide hem-çü zerre sürgüm
 Ol bâdeden olsa ger tenümend
 Km zerre bula sebât-ı Alvend
 Seyl-âba o mey virürse vâye
 Deryâ gibi ola ehl-i mâye
 Vâ'iz eger andan içse bir câm
 Gavgâsına sulh ola ser-encâm
 Tâ zâhir olup şühûd-ı mesti
 Mahv ola serâb-vâr hestî
 Sâkî sun o hirmen-i şu'â'î
 Kim neşve-fürûşdur sudâğı

17

Ol bâde ki itse teb-zede nûş
 Saht-ı bedeninden eyleyüp cûş
 Ola tef ü tâb şu'le-hîzi
 Pervîz'e bu merhem olsa rûzî
 Bî-şübhe iderdi sîne-dûzî
 Ef'î-i sipihr-i dil-gezâdur
 Pâ-zehri şarâb-ı cân-fezâdur
 Mey olsa n'ola penâh-gâhım
 Şîr-i siyeh-i gam aldı râhım
 Gördükde o nâr-ı pür-ziyâyı
 Ümmîd ol ide gürîz-pâyı
 Sâkî nice bir ilâc-ı ebter
 Kâr eylemiyor bize bu sâgar²¹

18

Deryâ deryâ sunup şarâbı
 Tûfân-hîz eyle her habâbı
 Ol zevrakı sun ki mevc-i ekdâr
 Yanında ola çü nakş-ı divâr

²⁰ 15, kâr: zâr Ü2; aksun : efsûs Ü1, Ü2

²¹ 17, olsa: ol Ü2 ; ol : ona Ü1, Ü3

Olsa nice mevc-hîz peydâ
 Ayrılmıya lengerinden aslâ
 Ol sâgarı sun ki devr-i âfâk
 Olmaya o câme-dûze-i sâk
 Tâ kaldıra anı dest-i ikbâl
 Bî-minnet-i 'ilm-i cerr-i iskâl
 Ma'lûm ola halka iktidârım
 Bu tâkda kala yâdigârım
 Sâkî kanı ol şarâb-ı gül-gûn
 Oldum gam-ı devrile ciger-hûn

19

İrdi dem-i vâ-pesîne hâlim
 Yok agzımı açmaga mecâlim
 Kurbân olayın 'itabı kaldır
 Erbâb-ı dile cevâbı kaldır
 Dâhi nice bir idersin ihmâl
 Lutfun umar ehl-i dil be-her-hâl
 Çarh eylemedin dirâz-ı destî
 Vir revnak-ı câhına şikesti
 Gerdûn-ı zebûn-küşe basılma
 Evzâ'ını bed-velâne kılma
 Ol bâdeyi sun ki itse himmet
 Ferhâd ola kâmûrân-ı vuslat
 Sâkî dem-i subhdur şitâb it
 Peymâneni reşk-i âfitâb it

20

Mahmûr-ı şebâne yüz figâriz
 Bâzîçe-i dest-i intizâriz
 Gel meclise mihr-i pür-dirahş ol
 Gerdûn gibi olma kâm-bahş ol
 Hûrşîd seherden itmedin cûş
 Tîz bir iki sâgar idelim nûş
 Hûrşîd hevâyı kılmadın nerm
 Biz bezm-i safâyı idelim germ
 Câm-ı seher olmadın tarab-rîz
 Biz neşvemiz idelim seher-hîz
 Subh agzını açmadın kedûnun
 Biz gösterelim dibin sebûnun
 Sâkî yine pür-humâr u hâbız
 Ya'ni mey-i nâbsız harâbız²²

21

Aşûb-i muhît-i nîlgûn-pûş

Deryâ-zede var kıldı bî-hûş
 Encüm yâ'nî bu sûde-elmâş
 İtdi dili jeng-hürde bir tas
 Girdâb-ı şigerf-bagiyy-i gerdûn
 Yâsıyla derûnum eyledi hûn
 Ehl-i dil ü tab'a sâz-kâr ol
 Berhem-zen-i resm-i rûzgâr ol
 Bir câm ile eyle hâtırım hoş
 Çarhun yerin it gam ile âteş
 Hem meşreb-i çarh olan leimân
 Olsun bu hasedle sîne-sûzân
 Sâkî kanı tercemân-ı 'irfân
 Derrâke-i râz ü magz-i iz'ân

22

Ol mey ki tabî'ata fesândır
 Rûşen-ger-i hançer-i zebândır
 Sun destime tâ olup güher-pâş
 Çarhun sana râzın eyleyim fâş
 Tâ key ola hink-ı 'akl-ı gümrâh
 Pâ-beste-i bendne-i çerâ-gâh
 Tâ key ola hâtır-ı perîşân
 Evrâk-ı kitâb-ı çarhı gerdân
 Tâ key bu dil-i dürüst-i girdâr
 Nüh devre-i çarha ola pergâr
 Dumder olalım bülend-i nâzân
 Bu neşveye azdır bu meydân
 Sâkî ne 'aceb zamâne geldük
 Kaht-ı mey-i erguvâne geldük²³

23

Sad-pâre sebû şikeste sâgar
 Buna nice tayanur yürekler
 Devrilmiş hum-ı sürâhi bî-tâb
 Ehl-i meclis füdâde-i hâb
 Encâma irişmiş intizâmı
 Gerdûn gibi vaj-güne câmı
 Ne câm var ortada ne sahbâ
 Ammâ ki yerinde şûr u gavgâ
 Bed-mestleri hurûşa gelmiş
 Tûfân-ı sitîze cûşa gelmiş
 Cemşîd'i getürsen ana bi'z-zât
 Bezm idügin idemezsın isbât
 Sâkî ko fesâneyi kerem kıl
 Bir câm ile ben gedâyı cem kıl²⁴

24

Tâ key suhan-ı şebâne-i gam
 Yetmez mi dahi fesâne-i gam
 Gel Fâ'iziyâ biraz hamûş ol
 Bahşâyış-i gayba çeşm ü gûş ol
 Hem kendüni bî-mecâl kıldun
 Hem meclisi pür-kelâl kıldun
 Tâ key gam-ı intizâm-ı 'işret
 Tâ key umîd-i câm-ı 'işret
 Bî-câm u şarâb-i mest-i 'aşk ol
 Bir ka'ide mey-perest-i 'aşk ol
 İstersen eger harîf u hem-kâr
 Mecnûn besdür bu yola gam-hâr²⁵

²⁴ 23, bî-tâb : nâ-yâb Ü1

²⁵ 24, intizâm : intizâr Ü2